

Увек уради исправну ствар. Можда у томе не лежи твоја срећа, али лежи твоја величина.” -Аристотел

Прихватизација

Зборник текстова и сведочанстава о развоју социјалне и образовне инклузије
– право на различитост, једнакост, Љубав, подршка

Удружење „Плетеница Бела Црква“
Бела Црква, децембар 2014.
Број 2

ИМПРЕСУМ: Издавач: УГ "Плетеница", Бела Црква; Уредник: Данијела Јовановић, проф. српског језика и дипл. филолог; Лектура и коректура: Бранка Гарбук Топић, проф. српског језика; Рецензија и идејно решење наслова "Прихватизација": Милан Добричић, проф. српског језика и уредник емисије о особама са инвалидитетом "Место за нас"; Графички дизајн: Игор Радованов, ученик 4. године ТШ "Сава Мунћан" Бела Црква; Стручни сарадник: Емина Стојков, струковни васпитач; Припрема за штампу: Игор Радованов и Јован Јефтић; Штампа: Штампарија "Бирограф", Бела Црква; Тираж: 200 ком.

Контакт: УГ "Плетеница" Јована Поповића 54; 26340 Бела Црква; тел. 064/2705-561

pletenica.belacrka@gmail.com

danijelakj@neobee.net

Фејсбук: Плетеница Бела Црква ; Web: udruzenjepletenica.wordpress.com

Садржај

Човек по рођењу, васпитачица по знању, жена-мајка по звању	3
Драга учитељице	6
Значај музике за развој детета	6
Понекад	8
Имамо све када желимо	9
Посета „Плетеници“	10
Коло пријатељства и љубави	10
Његова прича је другачија - Милош Стојановић	11
Шта је успех?	14
Свет без граница	24
Ја сам у тиму за преговоре са ванземаљцима	25
Нуклеарни рат	26
Грахамов скен (Graham Scane)	27
Огњен Јовановић – Аутобиографија	28
Причам ти слику – сликај ми причу	30
Моја вера	32
Када бол нестане	33
Писмо	34
Примери добре инклузивне педагошке праксе	35
ПРИХВАТИЗАЦИЈА 2: НАСТАВЉА СЕ!	38

Човек по рођењу, васпитачица по знању, жена-мајка по звању

Сву своју љубав, васпитање, знање, едукацију, практичност, интерес поклонила сам деци као њихова васпитачица. Имала сам широку лепезу сазнања и кроз комуникацију са другима уживала кроз покрете, игру, песму. То је био мој свакодневни рад. Дала сам себе деци која су кроз осмех мени узвратила љубав. И дан за даном „дете“ у срцу баке расте и вапи за љубављу да им пружим, дам онолико колико могу, моје мало за децу је велико.

Плетеничарима

Жубор, галама, смех, погледај -

то су моји плетеничари!

Гоца, Мица, Дацика, Бранка, Тереза,

Светлана, Звездан, Зора, срце, Сунце,

Огњен, Богдан, Раде, Илија, Иван, Рушка,

Будиша, Лорен, Теодора.

Мени људи драги,

ајде и ја са њима,

када чује јела, знаће и пола села.

Шта је?

Како је?

О чему се прича?

Треба?

Има тема,

о свему из прве руке.

Сви овде злата вреде,

дођите, слушајте, гвирите!

Ајде са нама,

биће вам кућа драга.

ПОЕЗИЈА

1.

Мој живот је као кап кише.

Пада, слива се у барице, реке, мора, до океана.

У пространства ношена таласима

Од обале до обале,

Од почетка, па до краја

Љуљана, успавана на крилима ветра

Поносна баба.

2.

Шта је некада било

није се заборавило,

шта је некад везало

није се откинуло,

шта је...

Траје до века

Код доброг, искреног човека.

3.

За бабаја

Може човек да буде стар,

али срце младо.

Може човек бити уморан,
а ведро, веселог лика.
Може да буде скроман,
а великог срца.
Може да буде само човек.

4.

Под истим небом

Дувају нас исти ветрови,
покрећемо исте ветрењаче,
љубимо истим жаром,
велико срце.
Оволико, онолико колико треба
за сваког.
Љубав нам се врати
неизмерном добротој вашом.
Сатиремо се, клекнемо,
полако устајемо, идемо даље
под истим небом.

Елена Стошић, васпитачица у пензији
ПУ „Анђелка Ђурић“, Бела Црква

Драга учитељице...

„Човек мора остати ученик и онда кад постане учитељ.“

Срећко Лацари

„Ништавни су они који учитељев рад за ситно сматрају.“

Доситеј Обрадовић

Професор разредне наставе! Наставник разредне наставе! Не! Звање учитеља не може ништа и ниједна титула да засени. Најлепше се осећам када те мале главице умилно прозборе: „Учитељице“. То је осећај који ме држи и даје снагу да свом позиву и послу подарим себе целу.

Учитељице и јесу за то да покажу, помазе, науче, пригрле, утеше, замене драгу особу... Освојити дечије срце и добити њихову наклоност (љубав) је велика ствар. Дете не можеш преварити и натерати га да те воли. То је нешто што се заслужи. Ми учитељи носимо то у души и зато нам деца поверавају тајне и показују осећања. Срећна сам што сам изабрала овај позив. Срећна сам што сам прве учитељске кораке научила у предивном и никад заборављеном колективу ОШ „Сава Мунђан“ у Крушчици, а наставила да радим у ОШ „Доситеј Обрадовић“ у Белој Цркви. И после 32 године радног искуства не бих га мењала. Не због распуста од три месеца?! Не због безброј исписаних страница папира током та три месеца, а које нико не види, већ због искреног осмеха, за све моје генерације и свако њихово изговорено: „Драга учитељице!“

Босилка Филиповић, учитељица

ОШ „Доситеј Обрадовић“, Бела Црква

Значај музике за развој детета

Музика има огроман значај за развој детета. Развијањем музичких способности код детета се увећавају и специјалне способности, од којих ће имати много користи и у детињству, а и касније у животу. Слух, вид, вербално изражавање, социјална прилагодљивост, само су неке од способности које музичари изванредно развијају. Музика ангажује обе хемисфере мозга, што поспешује интелектуалне капацитете. Обе хемисфере су активне када дете учи да свира. Слушањем уметничке музике се побољшавају памћење и концентрација, а учењем свирања неког инструмента развија се просторно-временско расуђивање.

Психолози тврде да деца која се у предшколском узрасту константно баве музиком врло брзо и са већом тачношћу савладавају проблеме у игрању, схватају размере и пропорције и боље се сналазе у природним наукама од друге деце. Музика код деце покреће креативност и машту. Код деце која нису друштвена, која су повучена или са проблемом социјалног контакта, музичка активност може се користити као терапија, јер ће дете моћи да се изрази кроз игру, песму, да се уклопи у друштво и развија осећај колективног духа.

Најважније је да дете само покаже интересовање за музику или одређени инструмент, а не да то буде жеља родитеља. Родитељ је ту само да би детету пружио сигурност и подршку. У периоду од друге до седме године дете воли да имитира и тада је врло тешко да се примете изразито талентована деца, која се рађају са таквим даром, а то је веома мали проценат.

За дете је важно да заволи музику кроз уобичајне дечје активности - певање песмица, ђускање у вртићу, на рођенданима, итд. Прави и озбиљан улазак у свет музике могуће је организовати континуираним учењем свирања на неком инструменту. Од тог тренутка све у вези са музиком није више препуштено случајним околностима. Дете се посвећује музици свесно, вољно, редовно, са одређеним циљем и очекиваним резултатом. Музичка способност се константно развија и мења, а некада се дешава да и музички надарено дете није психички зрело да покаже праве способности онда када се то од њега тражи. Треба бити стрпљив, упоран, издржљив, како дете тако и родитељ. Битно је само волети музику.

Viva la musica!

Светлана Николић, наставник музичке културе

Химна „Плетеница“

Плетеница, плетеница,
наша драга плетеница,
плетеница, плетеница,
наша драга плетеница.

Ту се игра, ту се пише,
ту се смеши и уздише.
Љубав дели, љубав даје
оном коме недостаје.

Плетеница, плетеница,
наша драга плетеница,
плетеница, плетеница,
плетеница, плетеница,

наша драга плетеница.

Ту се игра, ту се ствара,
пронађе се сто другара.
Сваки другар цветић један
и свима је злата вредан.

Плетеница, плетеница,
наша драга плетеница,
плетеница, плетеница,
наша драга плетеница.

Понекад...

У специјалном одељењу ученици су у мањој групи, међу децом са сличним способностима, где су равноправни такмичари и осећају да могу да се покажу и буду бољи од неког.

Понекад, када ни рад по ИОП-у не даје резултате, предлаже се да ученици наставе школовање у специјалном одељењу. Иако су прихваћена од другова из одељења, поједина деца су свесна да су сви око њих супериорнији, да могу више, да раде теже задатке које они не могу, да су само њихови задаци лаки и тада се осећају обележено и мање вредно. Проблем настаје у прихватању те чињенице. Они то показују тако што непрестано галамом ометају рад у одељењу, не прихватају помоћ ни другова ни наставника, самовољно напуштају учионицу, обилазе друге учионице, не поштују ауторитет, свађају се... Тада је једно од решења захтев за специјално одељење.

Ученици се нађу у мањој групи, међу децом са сличним способностима, где су равноправни такмичари и осећају да могу да се покажу и буду бољи од неког. Сви тада доживимо изненађење и радост, када они седе мирно на часу, слушају сваку реч, упијају, питају да сазнају још, једва чекају да им се зада нешто да ураде и добију оцену, трудећи се да то увек буде петица, помажу другој деци, лепо разговарају и поштују ауторитет. Задовољни су и срећни, јер сада су они ти који могу више од других и то постаје њихов покретач. Научиће, завршиће школу, имају планове за будућност.

Успели су да се изборе за своје место.

Често деца осете незадовољство, али не умеју да га искажу, јер ни сама не могу да процене шта им смета и које је решење. Они покушавају на неки свој начин да привуку нашу пажњу, често ружним понашањем, очекујући да препознамо проблем, пронађемо решење и начин да га решимо.

То је наша заједничка борба и, на обострано задовољство, заједнички успех и деце и нас.

Зденка Фрумози, Горана Ђурђевић, учитељице
ОШ „Жарко Зрењанин“, Бела Црква

Имамо све кад желимо

Канцеларија за младе Бела Црква

Канцеларија за младе у Белој Цркви основана је 2009. године. Дакле, активна је пуних пет година. У сарадњи са члановима Савета за младе, као и другим организацијама и институцијама у Белој Цркви, организујемо манифестације које окупљају децу и младе, али и остале суграђане из целе општине. Основне активности Канцеларије су учешће у раду карневалског одбора и реализација програмских садржаја у култури и уметности. Већ пуних пет година припремамо Ноћ музеја у Белој Цркви и тиме пружамо могућност да своје таленте изкажу сви млади, а не само академски сликари и уметници светског ранга.

С обзиром да се у данашње време деца и млади мало друже, а много времена проводе уз компјутере, намера Канцеларије за младе је да промовише здраве стилове живота и социјализацију. Из овог разлога први пут у Белој Цркви одржана је манифестација под називом „Имамо све кад желимо“, коју смо осмислили и реализовали уз подршку Општине Бела Црква. Основни циљ оваквог дружења био је да се деци и младима представи како могу квалитетније провести своје слободно време.

Канцеларија за младе је посебно заинтересована за рад школе шаха за децу и младе, као и увођење шаха као изборног предмета у основне школе. Подржавамо рад свих група грађана које раде са децом и младим људима, посебно када је у питању социјална и образовна инклузија, екологија, социјализација и стицање здравих животних навика.

Кроз разговоре евидентирају се потребе за подршком белоцркванским студентима на вишим школама и факултетима. Очекује се њихов повратак у овај град, који без њих нема будућност.

Лоран Танасковић, координатор Канцеларије за младе, Бела Црква

Извор података: БЦ Флеш, број 78, аутор Милица Витомиров

Посета „Плетеници“

Најлепше на свету је видети срећно дете.

Најлепше на свету је чинити добра дела. Тако смо и ми у парламенту дошли на идеју да учинимо једно добро дело, које нама значи мало, а некоме много. Дошли смо на идеју да покренемо добротворну акцију. Сакупљали смо играчке, одећу и обућу за децу са посебним потребама. Свако може да одвоји играчке које су му остале из детињства, одећу и обућу коју не носи. Њима је то много значило. Свако дете се обрадује поклонима, па тако и они. Најлепше на свету је видети срећно дете. Много људи се одазвало нашој акцији и заиста нам је драго због тога. Када смо им однели те ствари, они су били одушевљени. Непроцењиво је видети осмех на дечијем лицу. Бар на кратко су заборавили на своје болести и радовали се. Надамо се да ћемо и даље организовати хуманитарне акције, помоћи људима којима је то потребно и тако показати љубав према човеку.

Ђачки парламент Белоцркванске гимназије и економске школе

КОЛО ПРИЈАТЕЉСТВА И ЉУБАВИ

Културно-уметничко друштво „Вукомир Видић Уча“ Кусић

Сама прича о овом КУД-у је веома занимљива. На њеном почетку је Антифашистички фронт жена (АФЖ), основан за време Другог светског рата. Оснивач овог удружења био је сеоски учитељ Вукомир Видић Уча. Пошто је био веома цењен и поштован у селу, успео је да окупи жене које су штрикале чарапе, скупљале храну и на тај начин помагале Народноослободилачку војску Југославије. Убрзо то више нису била обична окупљања, где се само радило, већ је почела да се ори песма, а понекад заиграло и коло.

Након завршетка Другог светског рата, АФЖ прелази у Културно-уметничко друштво Кусић. Чланове друштва чинили су мештани села Кусића, организована су посела... После Учине смрти мештани су решили да му одају почаст и да културно-уметничко друштво понесе његово име. Од тада па до данас кроз овај КУД прошле су генерације. КУД је учествовао на разним манифестацијама, а за време старе Југославије био обавезан гост на свим војничким заклетвама. Забележена су гостовања у разним емисијама - „Чаша воде са извора“, „Знање имање“, „Банатским ором“, организовано

безброј приредби, остварено и пријатељство са нашим прекограничним пријатељима из Румуније.

Тренутно КУД броји преко 90 чланова. Постоје четири групе: најмлађи - од пет година до другог разреда, средња група - од трећег до шестог разреда, старија група - од седмог разреда до 18 година и први ансамбл, који чине чланови старији од 18 година. КУД тренутно у свом програму има преко 15 кореографија. Ту није крај, увек се уче нове, редовно се вежба и напредује. Велику захвалност наш КУД дугује Основној школи „Мара Јанковић“ из Кусића, Месној заједници Кусић, Општини Бела Црква, као и житељима села, без чије подршке све ово не би било могуће.

Фолклорни народни плес на свој начин чува од заборава поједине културне и народне обичаје одређеног краја. Има важну друштвену улогу, јер свако веће окупљање заједнице прати и плесно збивање, током којег се људи боље упознају и повезују, међусобно показују своје духовне и телесне способности. Плес има и изражену развојну функцију, јер повезује различите културе, заједнице и народе. Дружење уз игру повезује младе, склања их са улица, позитивно утиче на њихов телесни развој, учи их позитивном раду у колективу, тимском раду...

Без обзира коју игру играли или где ишли, најзанимљивији су догађаји и анегдоте са наступа које су дуго препричавају и које ће овој деци остати незаборавне успомене. КУД има за циљ да децу и младе уједини и да им покаже традицију и обичаје овога краја, да им покаже како могу да се друже, да им покаже игре за које им не треба рачунар, да виде како уз песму и игру могу да се склопе нова пријатељства, упознају нове симпатије, роде нове љубави.

Емина Стојков, струковни васпитач и радионичар УГ „Плетеница“ Бела Црква

ЊЕГОВА ПРИЧА ЈЕ ДРУГАЧИЈА - МИЛОШ СТОЈАНОВИЋ

Било је потребно време да све дође на своје. Требало је одрасти, стасати...

Не воли када га сажаљевају, каже, немају зашто да се људи око њега тако осећају. Не воли ни када имају предрасуде о њему, јер је растао без родитеља. Милош Стојановић (19) је од четврте године у Дому за незбринуту децу „Вера Радивојевић“ у Белој Цркви. Сада када је одрастао, свесно каже да ни у чему не би успео да је остао код оца Бошка и мајке Гордане. Са родитељима је у сталном контакту, не поставља питање зашто су их оставили. Чешће се чује с оцем, него с мајком, која такође живи у Београду. Старија браћа чак и помажу родитељима. Он је један од шесторо деце породице Стојановић. Далибор (27), Бојан (26), Данијел (23), Милан (19) и Милка (18) су такође прошли домско искуство, а данас су успешни породични људи. Браћа раде у Бечу, помажу му кад год

затреба, а сестра ће ових дана постати мајка први пут. Саветовао је да не жури са мајчинством, али га најмлађа од свих, ипак, није послушала.

Његова прича је другачија. Он жели да се образује.

- Сигурно ћу имати породицу једног дана, али сада ми је то јако далеко. Не размишљај о томе. Желим да завршим факултет, да имам хлеб у својим рукама. То ми је најважније, да сам свој - каже Милош одсечно и сигурно, свестан да би успех који је постигао био немогућ да је остао код родитеља.

Завршио је туристичку школу, а сада је бруцош Алфа универзитета за економију и банкарство.

- Некада сам хтео да будем полицајац, али то је било када сам био баш мали. Снове намеравам да испуним, али из Беле Цркве не планирам да се селим - каже. Био је и у аустријској престоници, али му ништа од тога не одговара. Превише буке, галаме, трке, људи.

Запаљена кућа, срушен дом, остављена деца

Светла будућност за Милоша није била извесна. Потекао је из бројне породице. Живео је врло скромно, а на крају је завршио у дому. Мало тога се сећа, памти стару трошну кућу у дворишту која се једне вечери запалила. Срећом, само је она страдала. Тај догађај био је кључан да деца изгубе и дом у Владимирцима и породицу.

- Причали су ми да је отац дошао пијан те вечери. По ко зна који пут била је нека свађа између мојих, ту се никад није знало ко пије, ко плаћа. Моји родитељи нису имали нормалан брак. Отац је пушио и жар је испао, закачио је завесу и кућа је изгорела до темеља. Дошла је полиција, социјална служба и нас су све доделили деди. Тако су ми испричали да је било и ја никада нисам ништа више питао. Били смо код деде док се не среди кућа, а то време се одужило. Тражио је после паре за нас од државе, да има да нас издржава, а пошто му нису дали све су нас послали у дом. Држао нас је само због користи - прича одсечно, као да је о неком другом реч, и све на основу казивања старије браће и родитеља. Од 2000. сва деца су смештена у Дом у Белој Цркви.

Пребранац - први ручак

Не сећа се скоро ничега из времена пре дома. Зна, из прича, да му је мајка стално негде ишла по селу, тумарала, а отац је доста пио. О деци нико осим тетке и стрине није бринуо. Оне су једино знале да се старају о деци, али нису живели заједно. О њима Милош данас прича са топлим осмехом. Онда је уследио пролазак кроз капију дома. Сећа се како се скупио на клупи код врбе, када су њих шесторо ушли у домско двориште. Старији су одмах пришли да се праве „баје“, а Стојановићи су били у чуду. Дом је за њега био рај. Први пут је видео тобоган, љуљашке, пењалице, дечији парк. Кренуо је, каже, све испочетка.

- Сећам се првог оброка. Стигли смо на ручак. Имали смо пребранац.

Ничега му није недостајало, па чак ни пажње. Васпитачице Слађана Хаскић и Зорана Милошевић биле су увек уз њега, пуне разумевања, топлине и жеље да га бодре. Имао је све што је потребно једном детету, у околностима које су га задесиле, био је увек са „малима“, уз сестру, док није стасао. Родитељи и баба и деда су их обилазили. У почетку често, касније све ређе. Сусрети су били увек неспретни, сви су кривили једни друге. За њих је реалност била таква да су морали да буду одвојени од свог дома.

Милош је тренутно сам, али је имао девојке. Лето проводи у дружењу са вршњацима у дому и ван њега, излази, обилази језера.

Све дође на своје

Деца и наставници су га подржавали, али је у средњој школи морао да се суочи са вршњачким „бубама“.

- Пошто сам из дома, само су хтели да ме зачикавају да се бијем. А ја нисам такав. Било је потребно време да све дође на своје. Данас сам свестан да никада ништа не би било ни од мене ни од браће и сестре да смо остали у Владимирцима. Када сам одрастао, све сам нормално прихватио - каже и признаје да је ипак требало одрасти, стасати.

Са родитељима нема ништа. Не осећа ништа, него ради реда се понекад чује са оцем и мајком. Када су оставили шесторо своје деце, касније су засновали нове породице.

- Загрлим мајку, пољубим, а ништа не осећам. То је више онако ради реда, а и не виђамо се често. Некада позове, па се чујемо два, три пута месечно. Пита како сам и то је то. Немам ја ништа с њом. Тетке и стрине посећујем, ноћим код њих, обилазимо се. Чувам и теткину децу. Дођем им као дадиља - осмехује се.

Програм „Генерација будућности“ за децу без родитељског старања

Милош је, као и његова најмлађа сестра, један од полазника програма „Генерација будућности“. То је пројекат социјалне инклузије намењен деци без родитељског старања, који спроводи компанија Dale Carnegie Training Србија, под покровитељством Народне скупштине Републике Србије, уз подршку Војвођанске банке. Основни циљ програма је мотивација и едукација младих без родитељског старања, како би унапредили и стекли вештине, побољшали своје самопоуздање и што безболније закорачили у свет одраслих. Пројекат се спроводи у 17 градова широм Србије, при центрима за усвојење и породични смештај, а састоји се из циклуса од пет тренинга које држе стручњаци и путем којих млади без родитељског старања добијају подстрек за даље усавршавање и напредовање. До сада је више од 250 младих успешно прошло кроз циклус од пет тренинга. Између осталог, полазници уче како да се изборе са стресом и бригама, како да пронађу одговарајући посао и одаберу каријеру.

Милош Стојановић, штићеник Дома за децу и младе "Вера Радивојевић" Бела Црква

ШТА ЈЕ УСПЕХ?

Није сам циљ оно што је битно, већ процес који траје док стремите ка циљу.

Причаћу вам о мом путу, који ме је довео до тачке на којој сам сада. Ја сам још увек млад и много тога је преда мном, али могу да поделим своја искуства са вама. Волео бих да вам укратко испричам своју животну причу, где сам био и шта сам радио, а онда кроз примере мојих највећих успеха да видимо шта је било важно, које су одлуке биле важне на том путу, шта сам ја научио из тих ситуација и шта могу вама да пренесем.

Рођен сам у Врачев Гају. За вас који не знате, то је село код Црвене Цркве. Црвена Црква је подједнако важна, јер је и моја мама из тог места. До тринаесте године сам похађао основну школу „Марко Стојановић“ у Врачев Гају и уживао у детињству. Потом се моја породица преселила у Вршац, па сам осми разред завршио у Основној школи „Младост“ у Вршцу, а затим уписао Гимназију у Вршцу. На крају четврте године сам остварио можда највећи успех током школовања - одлазак на Олимпијаду из физике у Вијетнам, где сам освојио бронзану медаљу.

После тога била је велика одлука преда мном - који факултет уписати. Уписао сам Електротехнички факултет у Београду, на коме сам студирао три године. Након тога сам отишао у Америку, на годину дана, на универзитет у Новом Нешвилу, по програму размене студената. По повратку сам нашао запослење у Београду, у „Мајкрософт“ Развојном центру Србија, где сам и сада.

Мој први циљ

То је генерална прича где сам био, шта сам радио, да бисте могли да сместите догађаје у неки временски оквир, а сада бих волео да вам причам о томе како сам стигао у Вијетнам. За мене је то веома значајна прича, има много делова, а њен почетак је у „Петници“.

У тринаестој години сам отишао у Истраживачку станицу „Петница“. То је школа која се не уклапа у стандардни образовни систем Републике Србије, већ је оаза за талентоване средњошколце која окупља омладину и децу жељну знања. Шта је било важно тамо? Било је веома важно видети децу, младе људе из целе Србије, упознати своје вршњаке и чути њихов начин размишљања. Што више различитих начина размишљања упознате и ви ћете напредовати и усавршавати се. Колико год да сам био добар у основној школи у Врачев Гају, наишао сам на много боље основце из осталих делова земље.

Како се мери ко је бољи ученик? Генерално, постоје такмичења. У основној школи крећу од школског, преко општинског, окружног, до републичког такмичења. На њима се сусрећу ученици, неко покаже више знања, више снажљивости и буде бољи.

И ја сам наишао на боље вршњаке у том тренутку, а једна ствар ми је посебно „запала за ухо“ - чуо сам да причају о савезним такмичењима. Мени је то звучало веома лепо - најбољи у Републици Србији одлазили су у Црну Гору на десет дана на припреме на мору, па онда још недељу дана само такмичење. То је, у суштини, био мој први циљ.

Припремајући се за сусрет са вама и причу о успеху запитао сам се шта је то успех? Ако неко може да каже: „Успео сам“, пре тога је морао зацртати себи неки циљ и рећи: „Ја желим да урадим ово“, а затим се посветити остварењу тог циља. Дакле, да би неко био успешан мора имати циљ коме стреми. Тако сам и ја сагледао као свој циљ одлазак на савезно такмичење и на њему сам радио дуго. Рецимо да сам то одлучио у седмом разреду. Следеће године сам у осмом разреду, у Вршцу, такмичим се из математике, физике, хемије, енглеског језика, стрелаштва и стремим да без обзира на остала такмичења - знао сам да не могу успети у свима - из математике или физике одем на савезно такмичење. На такмичењу из физике сам 23. у Републици Србији за свој узраст, док се њих 22 пласирало на савезно такмичење.

Нисам одустао. Ако сада размишљам зашто нисам одустао и зашто сам се борио и наредних година, волим да се вратим у своје детињство, у Врачев Гају, у Улицу Марка Стојановића, где смо имали велико двориште. Мој тата је спортски тип, волео је да се бави спортом и то је пренео на мене и сестру. У дворишту смо имали кош, сто за стони тенис, фудбалску лопту, а играли смо и шах. Оно што карактерише све те спортове је конкуритивност, борба између две стране - једна ће победити. Често сам играо са татом кошарку или стони тенис. Шта мислите, ко је побеђивао? Он је био бољи, али је играо тако да смо ми све време били близу победе. Веровао сам да могу да победим. Тада нисам знао да он мене пушта све време, да нас држи на истом нивоу, да би на крају остварио последњи поен, последњи кош и победио. Шта је он тако мене научио? Научио ме је да сам близу победе, да ми само још мало фали. Како сам сваког дана вежбао и бивао бољи, он је све мање мене пуштао и ја сам био све ближе остварењу циља - да га победим. Ипак, нисам то могао да остварим док нисам напунио четрнаест, петнаест година.

Да се вратимо сада на физику. Ја сам 23. у Србији и мало ми је фалило да прођем на савезно такмичење. Знао да могу и знао да ми мало фали, борићу се још и не одустајем. Уписујем Гимназију у Вршцу, такмичим се и даље и доживљавам дебакл. На окружном такмичењу из физике за Јужни Банат већ три године уназад био сам најбољи физичар, а сада освајам друго место и не пласирам се на републичко такмичење. Враћам се свом циљу следећег лета. У другом разреду средње школе много радим, учим теорију, вежбавам задатке, разумем боље физику и свет око нас. Одлазим на републичко такмичење и сада имам два циља. Никада нисам освојио награду, јер такмичења тако функционишу. Формира се ранг-листа на основу броја бодова и одређени број ученика који су на врху листе осваја прву награду, добија диплому за прво место, а одређени број ученика добија награду за друго место. Циљ ми је да освојим треће место, тј. трећу награду и одем на савезно такмичење. Те године сам био шеснаести у Републици Србији, петнаест их је добило награду, фалило ми је 0,3 поена, али 22 ученика поново одлазе на савезно такмичење. Успео сам у једном циљу и срећан сам због тога, јер сада имам другу

прилику - да на савезном такмичењу узмем трећу награду и тако компензујем онај циљ у којем нисам успео.

Шта се онда догодило? То је била 2006. година. Црна Гора је расписала референдум и постала посебна држава. Савез више не постоји - савезног такмичења више нема. И ја у том тренутку знам да никада нећу остварити свој циљ.

Немојте се предавати

Није сам циљ оно што је битно, већ процес који траје док стремите ка циљу.

Колико год да сам био потресен целом ситуацијом, схватам следеће - ја сам шеснаести у Србији, а то је веома важан резултат. Ако будем наставио да радим на себи и да учим и усавршавам се, у трећој години могу да будем у првих десет, у четвртом разреду у првих пет, а пет најбољих физичара из Србије иде на Олимпијаду. Знао сам да ће бити у Вијетнаму и мени већ Црна Гора одлази у заборав и имам нови циљ ка коме се крећем - Олимпијада из физике 2008. године у Вијетнаму.

Следећа година је трајала дуго, уз много рада и труда, што се исплатило када сам у трећој години средње школе био први у Србији - нисам био у првих десет, већ сам био најбољи у том тренутку. Схватио сам да не само да могу да остварим тај циљ, већ да треба да наставим и да не посустанем, на правом сам путу. Знао сам да могу и следеће године сам у томе и успео.

Када сам се пласирао, рекао сам: „Добро, остварен је овај циљ, пакујемо кофере, али шта сад? Не идем тамо само да видим њихову свилу или керамику, да упознам другу културу, зашто не бих узео медаљу?“ Када се једног дана будем осврнуо на тај период имаћу и физичку награду, доказ да сам био тамо и остварио успех. Те године сам освојио бронзану медаљу, био сам једини учесник из Србије који је освојио медаљу. Мени је овај успех веома драг, зато што сам годинама радио на њему.

Шта сам научио на том путу? Научио сам да не треба одустати, треба ићи даље без обзира на успоне и падове, на неуспехе, јер све док имамо циљ ка коме стремимо, пут је можда трновит, али се треба борити и ићи до краја и никако не одустајати. Ово је било уједно и моје последње такмичење, јер сам тада и завршио средњу школу.

Сећам се добро свог другог такмичења, када сам имао десет година - такмичење из математике у четвртом разреду основне школе. У том узрасту логика и сналажљивост су посебно важни. Пети задатак, који је био и најтежи, нисам знао да решим. Знате шта сам урадио? Претпоставио сам решење и покушавао. Дошао сам до решења пешака, што се дозвољава ученицима четвртог разреда, али не и старијима, јер не постоји поступак задатка. Добио сам половину поена, али што је много важније - нисам одустао, већ сам се борио до краја. Кроз године које су дошле водио сам исту борбу, којој се нисам предавао. Немојте се ни ви предавати у којој год да сте ситуацији, којем год циљу да

тежите и стремите и у којој год борби да се налазите. Од вас самих зависи и знајте да можете.

Изрека каже: „Онај који каже да може и онај који каже да не може, обојица су у праву“. У том тренутку не можете знати да ли можете успети или не све док не пробате, све док не дате све од себе. Ако у старту кажете да нешто не можете урадити у праву сте, нећете ни успети, али ако кажете да можете и борите се за то, једног дана ћете успети.

Успутни успеси

Други важан елемент у овој причи су успутни успеси. Имамо један циљ ка коме стремимо и радимо на себи да будемо бољи и да га остваримо, а он носи неке друге успехе и непланиране циљеве које остварујемо.

Након седмог разреда преселили смо се у Вршац. Иако сам само годину дана похађао основну школу у Вршцу, добио сам титулу ђака генерације, која се додељује ученику који је кроз своје школовање показао посебно знање и сналажљивост. Нисам се томе надао. Испоставило се да је школски колектив сматрао да сам за годину остварио оно што остали ђаци за осам година нису успели. Иако нисам ка томе стремио, постао сам ђак генерације, и то је био мој успутни успех. Ако се борите за нешто и стремите ка свом циљу, јављаће се успутни успеси који ће вам улепшати пут, па макар и не остварили тај циљ на крају. Није остварење циља оно најважније, већ пут на којем се ви налазите у току кретања ка циљу.

Имао сам 16 година, када су ме позвали из Друштва физичара Србије. Јавио сам се на телефон: „Здраво Иване, ми зовемо из Друштва физичара Србије. Ове године (2005.) се на Тајвану одржава симпозијум младих амбасадора физике. Ти си наш млади амбасадор и ми бисмо волели да тамо представљаш нашу државу са још пет ученика“. Захвалио сам се на позиву и рекао да морам прво да питам родитеље. Отишао сам у другу собу и рекао родитељима: „Мама, тата ја идем на Тајван! Могу ли?“. Отишао сам и то је било једно јако лепо искуство.

Следеће године примио сам мејл да Друштво физичара Србије организује посету ЦЕРН-у, Центру за нуклеарна истраживања у Швајцарској, где се дешавају најзначајнији експерименти у области физике. Био сам позван да посетим ЦЕРН и имао сам прилику да видим у изградњи један судар честица. Имао сам срећу да будем на том месту пре него што је експеримент почео. Успутно искуство, коме се нисам надао.

На првој години студија сам имао четрнаест испита - тринаест десетки и једну деветку. Мојим колегама на факултету било је чудно што нећу да поништим испит да бих изашао поново и добио десетку, јер су знали да то могу. Мени није био циљ да имам просек 10,00 и будем најбољи студент. Знање је највредније и за мене главни циљ, а све остало су успутни успеси.

Да ли ћу икада остварити свој циљ да спознам сво знање на свету? Не, са седам година тата ме је научио прву пословицу: „Знам да ништа не знам“. Нећу остварити свој циљ да спознам сво знање овог света, али крећући се тим путем и константно учећи, имаћу гомилу успутних успеха који ће ме подржавати и награђивати напор који пружам према циљу.

„Ми смо оно што непрекидно понављамо, изузетност онда није чин већ навика“ - зашто многи не остварују своје циљеве? И овде имам један цитат који каже: „Бити способан у било ком тренутку жртвовати оно што смо сада зарад нечег што ћемо бити некад“ - већина људи неће бити успешна због тога што када се уморе - одустану.

Ко не ризикује ништа - ризикује још више

О још две ствари бих желео да причам. Прва од њих је избор. Често причамо о циљевима и неко може да постави питање: „Како да изаберем циљ или како да поставим било који други циљ у животу?“ Мислим да избор није битан. Који год избор да направимо у датом тренутку ми вагамо, ако нам се неки циљ чини бољим, ми ћемо га изабрати. Лако се бира када се једна опција јасно издваја од друге, али шта ако имамо пар опција за које не можемо да сагледамо како ће се развијати у будућности? У тој ситуацији није битно шта одаберете, битно је да се борите за то, да знате да сте то изабрали и наставите да идете напред. Грешка је не направити никакав избор и остати ту где јесте. Да бисте променили нешто боље, морате нешто да промените и зато је сваки избор веома важан, макар био и погрешан. Схватићете, вратићете се назад и исправити, а ко не ризикује ништа - тај ризикује још више. Морате ризиковати, усвојити неке изборе, тежити да их остварите и бићете успешни једног дана.

Био сам први разред средње школе. Након одличног искуства из „Петнице“, у седмом разреду, желео сам да поново одем тамо. Сада сам имао избор од 15 области које постоје у „Петници“ - од лингвистике, астрономије, археологије, електронике... Сузио сам избор. Иако сам у почетку био математичар, постао сам физичар. „Петница“ има велику улогу у мом животу. Био сам у њој двадесетак пута, као учесник у средњој школи, онда као сарадник, асистент, почео сам да држим предавања и враћам јој оно што је она мени дала. Много знања сам тамо стекао, а враћам јој тако што их делим са млађим полазницима. „Учењем других учимо“ - може се рећи, на крају крајева, да сам ја сада тамо због себе, да имам циљ да знам све више, а учењем других учим и тако свој циљ побољшавам.

Свако од нас бира неку област која му је интересантна и којом жели да се бави, шта год то било. Ако смо фокусирани само на један циљ, пропустићемо многе ствари које се дешавају око нас. Немојте слепо пратити свој циљ. После неког времена постаће јако тешко, када се усавршите на једном пољу, да додатно усавршавате себе. Сваки почетак је нагла промена и великом брзином улазимо у нову област. Како време одмиче све је теже направити значајан помак, јер постоји одређени ниво који морате да прескочите како бисте могли да кажете да сте успели. Зато морате имати друге области

којима ћете се бавити, које су нове и другачије, јер у њима можете брзо да напредујете и имате осећај да сте успели. Није успех само та једна област и тај један циљ ка коме стремите, то је једно стање - како се ви осећате. Треба радити на томе да кроз нове ствари и нова искуства константно будете у стању успеха.

Имао сам двадесет година, студирао на факултету и схватио да ми је постало већ мало монотono. Размишљао сам шта би требало да урадим да изађем из ове рутине, а што би ми значило у животу. Одлучио сам да се учланим у Удружење студената електротехнике, али да будем активан члан, да се покажем добро у оквиру удружења, да ме пошаљу у неки камп или на курс у иностранству, како бих тамо стекао увид у оно што ме чека и донео одлуку о одабиру мастер студија. То је био мој циљ, али најпре сам морао да се активирам, да будем примећен, како бих добио подршку. У датом тренутку на Универзитету у Београду дешава се Сајам послова „Џоб фер“ (JobFair), чији је један од организатора удружење чији сам ја члан, а други Удружење студената технике и технологије Европе (БЕСТ), једна веома битна организација. У том тренутку био је отворен јавни конкурс за дизајнера у удружењу, који би се бавио брошурама, публикацијама, рекламама. Ја о томе нисам знао ништа - никада нисам рекламирао било кога или било шта, али то ми је била једина прилика да се укључим и идем даље ка свом циљу. Тако сам отишао у школу дизајна и показао сам се јако добро. Није моја матична област, али је занимљиво. Приметили су ме, у међувремену сам се учланио и у БЕСТ, почињем да радим на разним пројектима, да путујем по Европи, био сам у Барселони на курсу који се тиче дистрибуираног програмирања, затим одлазим у Пољску на председнички састанак удружења на нивоу Европе, исте године идем у Француску - све су то успутни успеси, до којих никада не би дошло да се нисам пријавио да учествујем у дизајну. Дакле, потребно је с времена на време пробати нешто ново, јер ако се држите једне путање - нећете видети остале путање.

Пробајте нешто ново и отвориће вам се много могућности. За мене су се отворила једна велика врата - преко удружења сам први пут чуо за размену студената у Америци. Правио сам један „буклет“ (booklet - годишњи извештај удружења) и затражио помоћ друга који се тиме бавио активније. Он ми је показао слике из Америке, где је студирао годину дана. Ја сам у том тренутку помислио како се то мени никада неће десити, а већ у следећем ми пада на памет да могу да одем и пре мастер студија. Конкурисао сам и примили су ме. Живео сам у Америци девет месеци, био на пракси и вратио се назад са другачијим погледом на свет.

Сагледати свет и себе...

Ово је нека моја аналогија... Ми смо рођени у једном месту и живимо у окружењу са истим људима, уз устаљени начин размишљања те групе људи, удружења, културе - то је као да свет посматрамо једним оком и имамо један поглед. Када путујете на други крај света, нађете се у некој другој култури, видите да постоји другачији начин размишљања. Ми имамо улице, а блокови су неименовани простори који се налазе

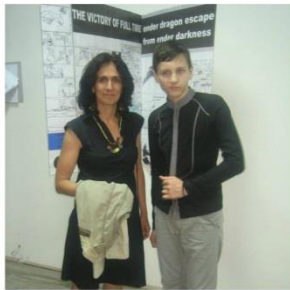
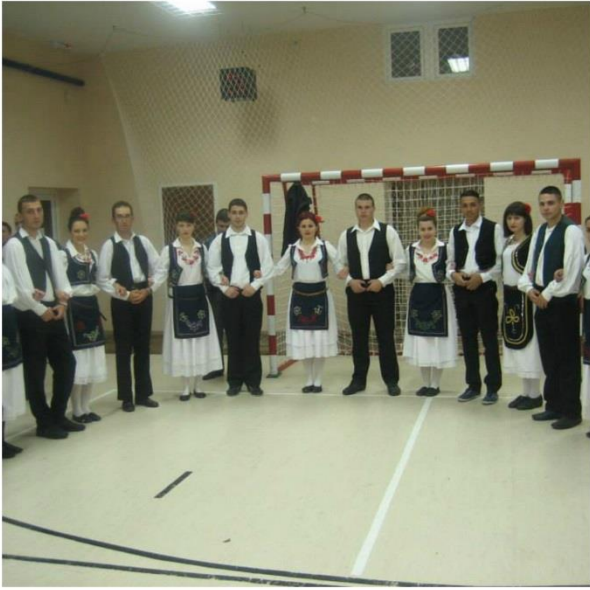
између улица, а у Јапану немају улице, већ имају блокове, а улице су неименовани простори између блокова. Сада имате два начина размишљања. Отворило вам се друго око и сада видите свет у три димензије - много боље и много лепше. Не само да сам спознао свет око себе док сам био у Америци, такође, спознао сам да свет постоји унутар сваке особе и боље сам разумео себе. Нашао сам се у новим ситуацијама и доживео их на прави начин.

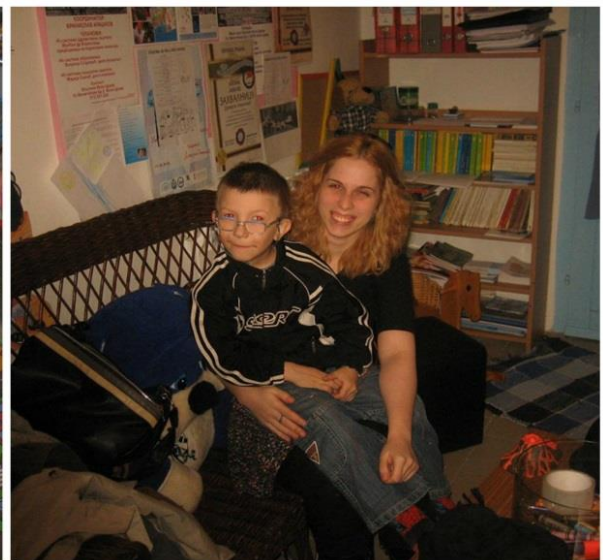
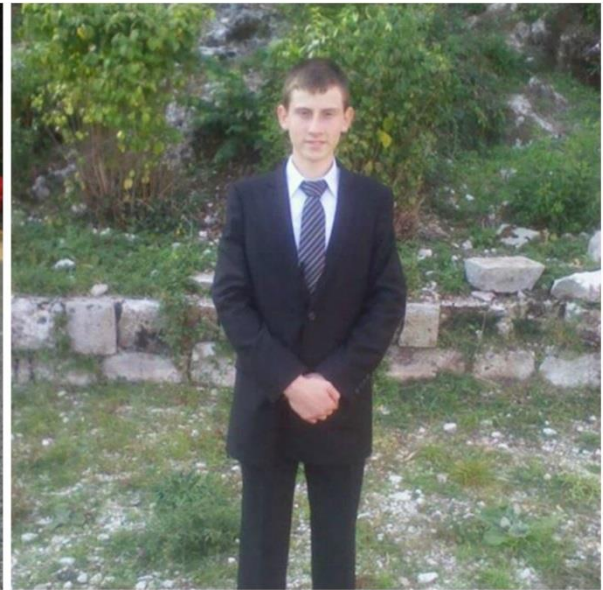
Ако ме неко пита колико пута би требало да се преселим како бих лепо спознао овај свет, ја бих се вратио на причу о ЦЕРН-у. Њихов циљ је да разумеју од чега је саткан свемир. Ми знамо за ове три димензије у којима се крећемо и једну временску димензију. Алберт Ајнштајн је спојио те четири димензије и рекао да су оне међусобно повезане, што је теорија која каже да димензија укупно има једанаест. Зове се стринг теорија и по аналогији - ако смо кренули са дводимензионалним светом, где смо гледали једним оком и преселили се једном и видели три димензије, да бисмо сагледали цео свет и разумели свих једанаест димензија, значи да би требало бар девет пута у животу да се преселимо и живимо негде другде.

Ја охрабрујем сваког од вас да истражите, одете негде на неко време, ако је то могуће. Значиће много вама, али и људима у вашем окружењу. Можда они нису имали прилике да оду, али ви када се вратите можете поделити своја искуства са њима. Да бисте успели морате границе да померате постепено, из дана у дан, не нагло.

Иван Разуменић (Запис говора одржаног у Народној библиотеци Бела Црква поводом Светског дана младих 15.08.2014.)

Свет без граница

Без обзира што нисам успео првог пута, нисам одустао, знао сам да једном морам успети, јер када нешто волите не смете одустати, морате бити сигурни у себе - само је потребно време, рад и стрпљење.

Технологија је данас свуда око нас. Можемо је видети у кућама, школама, на послу, скоро у свим сферама људског живота.

Мој први сусрет са рачунарством и информатиком био је 2007. године, када сам добио први рачунар. Био је то посебан дан за мене, мада сам и пре тога користио рачунаре. Како је време одмицало мене је све више занимала технологија, свет рачунарства и информатике. Три године касније дошла је још једна веома важна ствар за мене, добио сам интернет конекцију - био је то потпуно нови свет, у којем ћу моћи без граница да истражујем и сазнам све што ме занима.

Сам начин на који функционише интернет ме је посебно заинтересовао, те сам чврсто одлучио да за што краће време сазнам што више о томе, веб-страницама и свему што је у вези са тим. Већ при првом сусрету са веб-дизајном и програмирањем схватио сам да ће то бити мој позив, оно чиме желим да се бавим, што ме испуњава, да је то начин на који могу да покажем своја размишљања и креативност другим људима.

Годину дана касније, одлучио сам да покренем свој прву интернет страницу. У почетку није ишло све по плану. Било ми је потребно време да стекнем искуство неопходно за тако нешто. На моје огромно одушевљење, пар месеци касније потекло је све како сам и замислио. Била је то веб-страница о интернету и начину на који он функционише. Желео сам да знање које сам стекао у претходних годину дана поделим и са осталим људима које занима иста област. Све ово се показало као веома добра идеја. Месец дана касније страницу је посетило више од 10.000 људи, што је мене додатно мотивисало да је и даље унапређујем. Данас је страница веома посећена, са више од 80.000 прегледа, а свакодневно добијам поруке и коментаре од људи које занима исто што и мене, па размењујемо савете и идеје.

Без обзира што нисам успео првог пута, нисам одустао, знао сам да једном морам успети, јер када нешто волите не смете одустати, морате бити сигурни у себе - само је потребно време, рад и стрпљење.

Поред ове странице, кренуо сам и са даљим унапређивањем свог знања. Учим о графичком дизајну, који је веома важна област уколико желите да се бавите веб-дизајном. Надам се да ћу ускоро покренути и портфолио страницу, где ћу и другим људима моћи да представим своје досадашње радове. Програмирање и веб-дизајн захтевају константно учење, јер се интернет непрекидно мења, из дана у дан. За мене то није проблем, јер заиста уживам да свакодневно учим. Иако програмирање изгледа

веома компликовано, заправо није. Можете га схватити као игру, што програмирање и јесте, јер увек покушавате да створите нешто ново, померите границе и решите проблем који сте поставили раније. Често волим да кажем да је програмирање као слагање лево коцкица.

Сада сам на самом крају средње техничке школе и још увек нисам сигуран у ком смеру ћу ићи даље, али сигурно знам да ће то бити нешто у вези са информационим технологијама. Волео бих да информационе технологије буду мој посао у будућности, јер је то оно што волим и у чему проналазим себе.

Игор Радованов, ТШ „Сава Мунћан“, Бела Црква

Ја сам у тиму за преговоре са ванземаљцима

На рукама бих поставио батерије, како би нас светлост повезала, а на грудима огледало, како би могли да у нама препознају себе.

Ванземаљци стварно постоје негде у далеком свемиру.¹⁾ Питање је само када ће доћи, а још важније је да за њихов долазак човечанство буде спремно. Ванземаљци су, свакако, много испред нас у технологији и верујем да је њихова раса много старија од наше. Кључно питање је да ли би нам заиста помогли у развоју наше технологије и наше расе или би дошли да нас уклоне или претворе у своје робове. Ако су много векова или чак милиона година испред нас, много су и мудрији.

Мислим да су ванземаљци у прошлости посетили Земљу и помогли првим људима у изградњи објеката за које наука ни данас нема објашњења и трага за истином. Верујем да су Египћанима и другим древним народима помогли у изградњи пирамида, јер у њима и данас научници проналазе предмете који спроводе струју, за које немају објашњења како су ту доспели.²⁾ Верујем да су ванземаљци научили људе да говоре. Како су иначе настали језици?³⁾ Сви одговори о ванземаљцима налазе се негде на Земљи, питање је када ћемо их пронаћи. Вероватно да су већ изумели машине за телепортацију и тиме себи олакшали истраживање свемира и проналажење планета погодних за живот.

Верујем да постоје начини како би Земљани комуницирали са ванземаљцима, мада се многи људи тога плаше, јер је нама то непознато, неразумљиво, различито. Један од могућих начина комуникације јесте телепатија, читање мисли. Или можда открити онај први језик древних људи за који верујем да би био решење.

У тиму за преговоре са ванземаљцима наступио бих мудро и стрпљиво. Први корак би била гестикалација телом, обучен прикладно, у зависности од услова на њиховом броду и њиховог изгледа. Полазим од две претпоставке. Ако је њихова планета врела, они би имали оклоп како би се заштитили од топлоте и радијације, а ако је њихова планета веома хладна, морали би да имају крзно да би се заштитили од хладноће. Ходао бих ка њима са рукама подигнутим на горе, лагано, без наглих покрета. На рукама бих

поставио батерије, како би нас светлост повезала, а на грудима огледало, како би могли да у нама препознају себе. Верујем да бих тако стекао њихово поверење и показао да су намере преговарачког тима искрене и мирољубиве. Са мобилног телефона пустио бих Бетовенову „Месечеву сонату“.

Њихов долазак би био највећи моменат у историји човечанства. Преживели су све векове, посматрајући нас и чудећи се нашој деструкцији, како уништавамо све што је добро, што припада природи и све што је вредно. Најбоља ствар која би могла да се догоди човечанству јесте да ванземаљци одлуче да нам помогну. Из тог разлога покушао бих да их убедим да нам открију тајне о телепортацији, путовању кроз свемир, путовању светлости, еколошком животу и мноштву других ствари које су тајне свемира и природних закона. Тиме би се човечанство спасло од самоуништења, а ванземаљци би добили помоћ у раду и могућност да истраже њима непознато. Постали бисмо нова уједињена раса, попут чувара космоса.

Огњен Јовановић

---

1. <http://www.antimaterija.com/teorije-zavjere/razmjena-ljudi-i-vanzemaljaca/>
2. http://www.world-mysteries.com/sar_11.htm
3. www.BesplatniSeminarskiRadovi.com (Бугарски, Р., „Увод у лингвистику“, Чигоја, Београд, 1996.)

Шта би било када би избио нуклеарни рат

Ратова се сви људи боје. Нуклеарни рат јесте, по мишљењу већине људи, начин на који ће се овај свет завршити. Током нуклеарних ратова долази до бомбардовања и лансирања атомских бомби и ракета. Атомска бомба након удара о земљу проузрокује експлозију једнаку експлозији 10.000.000 килограма TNT-а. Избијање нуклеарних ратова довешће до много мањих ратова, у којима ће људи убијати једни друге у нади да се могу спасити од рата, али нико не може да се сакрије од нуклеарног рата.

Нуклеарни рат би означио крај цивилизације.

Добар пример снаге атомске бомбе је бомбардовање Хирошимае и Нагасакија. Пола Јапана је било уништено помоћу две бомбе. Шта би се догодило када би било испалено 20-30 атомских бомби? Та снага би могла да уништи нашу планету неколико пута. Биљни, животињски и људски свет био би потпуно уништен. Ако којим случајем нека врста и преживи нуклеарни рат, биће уништена радијацијом. Огромна количина радијације била би ослобођена у таквом рату. Такође, то би учинило нашу планету веома непогодном за живот. Постоји још један фактор који веома утиче на живи свет након нуклеарног рата, а то су нуклеарне зиме које настају мешањем дима и чађи. Током нуклеарних зима температура буде веома ниска и сунчева светлост не може да стигне до планете.

Људи би се искварили или би се показало ко је заиста човек, тек када је на ивици егзистенције и патње. Проблеми који настају могу се решити и мирним путем и разговорима. У томе је степен развоја неког друштва ка прогресу и напретку цивилизације, а не самоуништење.

Огњен Јовановић

Грахамов скен (Graham scan)

Најбољи алгоритам 1960. године је био $O(n^2)$ алгоритам (Package Wrap). Алгоритам $O(n^2)$ је био веома лош због брзине којом је завршавао посао.¹⁾ У Бел лабораторијама (Bell Laboratories) 1960. године тражили су од алгоритма да конструише конвексни омотач од 10.000 тачака. Алгоритам $O(n^2)$ је успео да изврши задатак, али је био веома спор.

Године 1972., Р.Л. Грахам је направио алгоритам по тој потреби. Грахамов алгоритам је био заснован и функционисао на веома једноставној идеји. Без обзира колико тачака било тражено од њега, он ће увек успети да формира конвексни омотач. Проблем са Грахамовим алгоритмом је што не може бити приказан тродимензионално, јер функционише тако што узима одређене тачке и сортира их по угловима који немају никакве партнере (колеге) у 3D.

Грахамов скен је постао узор и прекретница свим алгоритмима. Сваки данашњи алгоритам се састоји или у себи садржи мали део Грахамовог алгоритма, зато што је без обзира на број тачака без икаквих проблема градио конвексни омотач. Грахамов скен има веома велики значај. За нас људе не толико, колико за роботе, јер захваљујући њему роботи налазе најбржи пут и избегавају препреке.

Поступак

Грахамов скен је метод којим се одређује конвексни омотач од задатог скупа тачака са временском сложености. Грахамов скен прво сортира тачке $O(n \lg n)$ линеарним-скенерским алгоритмом, који ће касније градити конвексни омотач, СН, са почетне Q на n тачку.²⁾

Први корак Грахамовог скена јесте да се пронађе тачка која има најмању у-координату. Ако се деси да постоје такве две тачке, онда се гледа која има најмању х-координату. Алгоритам се наставља сортирањем тачака растућим углом. Након што дође до тачке, разматра и упоређује их са прошлим тачкама и њиховим заокретом. Ако је у питању тачка са десним заокретом, онда тачку која је два места испред те тачке треба избацити из разматрања, зато што не може бити део конвексног омотача. Процес се наставља док се не стигне до тачке са левим заокретом. Када се стигне до те тачке значи да треба наставити са сортирајућим низом. Процес се завршава на почетној тачки или на тачки на којој је покренут алгоритам.

Конвексни омотач

2D конвексни омотач скупа тачака дефинишемо као најмањи конвексни полигон који обухвата све тачке. „Најмањи“ се односи како на површину, тако и на обим полигона. Алгоритам за конвексни омотач користи се у роботизици, обради дигиталних слика и препознавању облика, али је значајну примену нашао као неопходни део других

алгоритама.³⁾

Цела идеја Грахамовог скена јесте да од неколико десетина, стотина, хиљада, милиона тачака образује конвексни омотач и да образује један полигон. Када узмемо две тачке из тог полигона, оне не смеју да пресецају конвексни омотач. Алгоритам образује омотач који ће обухватити све тачке, при чему омотач мора бити што мањи. Када се заврши конвексни омотач („полигон“), ако узмемо две тачке унутар полигона, оне не смеју да пресецају конвексни омотач.

---

(1)<http://www.personal.kent.edu/~rmuhamma/Compgeometry/MyCG/ConvexHull/GrahamScan/grahamScan.htm>

(2)<http://www.personal.kent.edu/~rmuhamma/Compgeometry/MyCG/ConvexHull/GrahamScan/grahamScan.htm>

(3)http://poincare.matf.bg.ac.rs/~tijana/geometrija/konveksni%20omotac/convex_hull.html

Аутобиографија – Огњен Јовановић

Без обзира на потешкоће у животу, ако си упоран и радан, можеш свој таленат увек исказати и себе остварити.

Рођен сам у четворочланој породици и одрастам са родитељима и братом који има дијагностикован аутизам (Аспергеров синдром), који је изузетно надарен за визуелно изражавање, сликарство, вајарство и до сада је имао десет самосталних изложби. Од свог млађег брата научио сам да у животу не треба трошити енергију на особе или догађаје који су небитни. То ме је изузетно подстакло да се посветим квалитетно утрошеном времену и особама које су ми изузетно драге и са којима могу да разговарам о свему и које су део мог рада, школовања и живота. Друго што сам научио од свог брата јесте да без обзира на потешкоће у животу, ако си упоран и радан, можеш свој таленат увек исказати и себе остварити.

Од своје шесте до једанаесте године тренирао сам карате и носилац сам браон појаса, што ми је осим медаља, пехара и високих резултата допринело да научим шта је самоконтрола, дисциплина и упознам се са основама јапанског језика. Од једанаесте до тринаесте године тренирам фудбал. Одлука да се преусмерим на колективни спорт је била врло лака, зато што ме је привлачила сама игра и тражио сам нове изазове.

Најпре сам похађао ОШ „Доситеј Обрадовић“ у Белој Цркви - до 4. разреда, а од 5. кренуо сам у ОШ „Марко Стојановић“ у Врачевом Гају, јер ми је тамо био брат који ми је недостајао, као и ја њему. Одличан сам ученик од 1. разреда и до сада сам освојио неколико награда на спортским такмичењима из стрељаштва, малог фудбала и РТС кроса. На пољу знања, такмичио сам се на нивоу општине само из физике и освојио сам у 6. разреду 2. место и у 7. разреду 1. место. У школи нисам имао додатну наставу, тако

да сам се за такмичење припремао код куће. Физика је мој омиљени предмет и без обзира што моја наставница, из здравствених разлога, није била у могућности да ме припрема и води, на такмичења сам ишао сам.

Физика ми се допада јер је у потпуности повезана са нашим животима и пружа одговоре на свако наше питање. Први пут сам почео о физици озбиљно да размишљам када сам се запитао зашто јабука када је бацимо у вис, пада баш на доле. Од тада се искључиво такмичим у физици и након школе доста читам о свим појавама у животу, као и биографије физичара и научника, користећи интернет, библиотеку и посећујући наставницу физике која је сада у пензији и са којом вежбам задатке који су ми веома интересантни. Велика подршка ми је и мој тата, са којим често разговарам о ономе што ме занима. Жеља ми је да се једног дана озбиљно бавим физиком и изучавам је, као и да пронађем одговоре на питања у вези са телепортацијом.

Осим ове поменуте литературе и обавезне лектире, након школе читам текстове из археологије, историје и пишем песме. До сада су ми објављене три збирке песама, укључујући и песме мојих другара из 7/1 одељења, јер похађамо рецитаторско-драмску секцију у школи. У поподневним часовима време проводим на приватним часовима енглеског језика или гитаре. Свирам од своје једанаесте године. Концерти и јавно извођење ме испуњавају, а свирање гитаре опушта.

Посебан хоби ми је стреличарство, али овај спорт сам морао да напустим, јер моји родитељи више нису били у финансијској могућности да ми пруже ово задовољство у Панчеву. Међутим, у Белој Цркви, где и живим са својом породицом, користим оно што ми природа пружа, те са татом и братом роним и подводним активностима истражујемо наша језера, а често и пецамо или кампујемо. Волонтер сам у удружењу за децу и младе са сметњама у развоју у Белој Цркви и често помажем као активиста, заједно са својим братом, у хуманитарним акцијама.

Пријавио сам се за овакав програм и „Петницу“, јер у граду у коме живим немам услова да се упознам са лабораторијом, експериментима, радом на терену, истраживањима, те бих волео да своја знања проширим и сазнам како је то бавити се науком непрекидно десет дана и дружити се са особама које имају иста интересовања као и ја.

Огњен Јовановић, Бела Црква

Јуче сам био паметан. Стога сам желео да мењам свет. Данас сам мудар, стога мењам себе. - Шри Чинмој

Оно што сам научио, више не знам. Оно што ја знам, открио сам сам. - Р.Камфорт

ПРИЧАМ ТИ СЛИКУ - СЛИКАЈ МИ ПРИЧУ

Богдан Јовановић - Boggy Art

“Ја не бирам оно што имам. Не бирам у ствари ништа, ни рођење, ни породицу, ни име, ни град, ни крај, ни народ, све ми је наметнуто. Још је чудније што то морање претварам у љубав. Јер, нешто мора бити моје, зато што је све туђе, и присвајам улицу, град, крај, небо које гледам над собом од дјетињства. Због страха од празнине, од свијета без мене. Ја га отимам, ја му се намећем, а мојој улици је свеједно, и небу нада мном је свеједно, али нећу да знам за то свеједно, дајем им своје осјећање, удахњујем им своју љубав, да ми је врате“ – Меша Селимовић

Уметник је дванаестогодишњак. Изражава се у медију цртежа, компјутерског цртежа и објеката.

Богдан Јовановић је рођен 2001. године, у Вршцу. Има 12 година и ученик је 6/2 одељења ОШ „Марко Стојановић“ у Врачевом Гају. Графичким дизајном, визуелним и ликовним изражавањем бави се од своје пете године. Радове објављује у часопису савремене уметности „АртФама“. До сада је излагао самостално у Новом Саду, Бачком Петровцу, Белој Цркви, Београду, Нишу и Вршцу. Учесник је великог броја донаторских акција.

Богданов рад до сада су под менторством пратили академски сликари: Гордана Гава Миловановић, Тереза Стаменковић, Љиљана Николић, Јоца Стојановић, Ненад Брачић и Славко Тимотијевић, историчар уметности.

На Фестивалу науке у Новом Саду 2011. Богдан је освојио 2. место у држави од 2026 радова. Његова графика „Како замишљам робота“ добила је скоро највише гласова и похвала.

До своје једанаесте године Богдан је имао десет изложби. Јубиларна изложба била је у Ноћи музеја 2013. у Белој Цркви, под називом „Краљеви и измајеви“, коју је видело преко 865 посетилаца.

Стрипови

Када нешто хоћете да промените, обично испричате причу и кроз њу то и испробате. Или насликате слику, па сачекате. Затим још једну, па другу и нешто почне да се догађа – стрип. Сваки човек који кроз стрип покушава да одрасте остане дубоко везан за ову уметност целог живота. Надахнућа за свој рад налази свуда око себе, а и сам живот често је један велики стрип, за неког црно-бео, за неког у боји.

За Богдана стрип је не само то, већ и израз унутрашње борбе коју свако од нас у себи препознаје. Окружен пријатељима, саборцима, херојима у свету који сам креира, Богдан гради тврђаву да га заштити и осујети сваку инвазију. Свет у ком се осећа сигурно, па чак и супериорно, чувају његови пријатељи, раме уз раме са њим.

Идентификујући се са јунацима свог доба, он истражује друге, туђе светове, пун ишчекивања. Сваки пут када наиђе на препреку подиже невидљиви штит, у нади да ће га то спасити.

А нама? Некако је лакше ако пребацимо сву одговорност на јунака, удахнемо му храброст, племенитост и подржимо га у борби да остане доследан својим ставовима и циљевима, које смо му такође ми поставили и подметнули као његове. Међутим, то нас не чини имуним и равнодушним на победе и поразе које храбри витез доживљава. Везе са њим једном успостављене, трају заувек. Он је предмет похвале, а и покуде, увек у нашим срцима.

Тереза Стаменковић, академски сликар

Поводом изложбе у Новом Саду, 27.10.2010.

„Шта би све могли да урадимо - кад би, само, желели и волели“

Једноставни цртежи на комадима папира, састављени из свих могућих и немогућих углова и перспективе у једну целину, постављени као група животињица, који заједно стоје у миру и причају, основа је поставке. Ко зна и познаје Богијев рад, сигурно је запазио недостатак обраћања међу њима, али је поставка и без тог познавања остварила циљ.

Богијева техника цртања и преношења информација и осећања је у најједноставнијим техничким изразима. Брзина свести и ирационалног, која се одиграва у уметниковом уму, дочарава се кроз његов приступ и фазе рада. Служећи се било којим материјалом доступним у тренутку стварања - Богију никада не недостаје нека боја или папир, користи све што може и све што га окружује. Његова машта и свет разрађују до најситнијих детаља сцену коју црта и претварају у мозаик детаља, који је скоро до потпуног завршетка само њему препознатиљив. Тешко да ће неко претпоставити шта је циљ цртежа.

Најлепши је осећај у праћењу главних ликова у његовим комбинацијама цртежа (који су бесконачни и продужују се у простор и време), због свеопште комуникације свих карактера, простор је потпуно, универзумски осмишљен, бесконачан, свеопшти и неповредив. Потпуна слобода израза и тренутног осећања је главно средство представљања позиције и става одређеног карактера. Сви говоре, сви опште и имају шта да кажу једни другима, без бојазни да ће повредити другог - као један општи извор сазнања. Погледајте изразе очију, погледајте жељу за доказивањем, ко је ко, погледајте свачију праву снагу. Не плашите се! - Богдан нас учи: „Ко познаје себе - може и другима помоћи“.

Љиљана Николић, слободна уметница

Поставка изложбе и коментар - Дом ученика средњих школа, Вршац 2011.

На овој изложби Богдана Јовановића изложени су његови радови из различитог периода и разних тема, тако да се може имати увид у целокупан његов рад, напредак и даровитост. Богданова техника цртања и преношења информација и осећања је у најједноставнијим техничким изразима. Његова машта и свет разрађују до најситнијих детаља сцену коју црта и претварају у његово виђење спољњег света.

Најлепши Богданов осећај је оданост и посвећеност животињском свету, који је до сада био најчешћа његова инспирација. Животињско царство - као део наше стварности, представљено је са изузетним запажањем израза, покрета, анатомије и облика. Детаљно урађена канца птице, леопарда, око инсекта са трагачким изразом, опасан изглед змијских вилица, кљунови и њушке који говоре и комуницирају, само су нека од његових суптилних запажања. Изузетно запажање скраћења и перспективе простора често доводи до сецкања и извлачења полу-скулптура или полу-цртежа и покушаја постављања у тродимензионални простор, што је необично за дете његовог узраста. На основу тога препознаје се изузетан цртач и будући вајар. Вештине и способности које Богдан поседује чине га другачијим од нас, а те различитости између нас - чине наш свет богатијим.

Љиљана Николић, слободна уметница

МОЈА ВЕРА

Боже, не дај да повређујем друге...

Многи кажу да сам болестан, али ја знам да нисам и не знам како да то покажем и објасним људима око себе. Многи ме не воле, али имам праве пријатеље и мог брата који ме јако воли. Воли ме моја мајка. Она је ту за мене увек. Највише ме воли Бог. Зато му се и молим стално. Био сам јако немоћан. Нисам говорио, нисам цртао, нисам певао, нисам трчао, нисам пливао, нисам ништа, ја сам био ништа. Хвала Богу што ме теши и што ме је подигао на ноге.

У цркви осећам да ме грли и воли и да неће дозволити да ми се опет догоди шок. Зато свако вече и у цркви кажем: „Боже, помози ми. Боже, не дај да имам страхове. Боже, не дај да се упишким. Боже, не дај да ми буде опет лоше. Боже, не дај да ми је мајка болесна. Боже, не дај да повређујем друге“.

Трудим се увек да будем добар. Али само је моја мама поносна на мене и мој Бог. Знам да ме воли и знам да ме неће никада оставити. Моја вера је моја љубав према Богу и моја љубав према животу, јер ја волим да живим и томе ме је научила моја Данијела. Све остало није важно. Можда ћу остати сам, можда и не, али знам да ће Бог увек бити уз мене...

Богдан Јовановић, ОШ „Марко Стојановић“, Врачев Гај

Када бол нестане...

Будите поносни на оно што јесте и покажите свом детету да сте увек на његовој страни. Бол једноставно нестаје...

Улазим у манастир Св. арханђела Михајла на Превлаци, где Богдан покушава да помази монахињу руком преко њеног чела. То углавном ради особама за које осећа да су у некој врсти невоље или болести. Она га одсечно лупи руком, јер је по њеном мишљењу и схватању он демон. Покушавам да се извиним, не знам ни сама зашто.

„Опростите, молим вас, у питању је дечак са аутизмом“, на шта монахиња одговори одсечно: „Да, приметила сам“. И ниједне речи више не изустити. У том моменту Богдан кида себи заноктице и месо на прстима. Крв је свуда, марамице упијају црвену дечију крв, почиње његово напрасно знојење и опонашање монструма. Сви немо гледају. Неко са разумевањем, неко не. Монаси чекају после молитве моменат исцељења.

На плажи није стигао до тоалета, те је пишкио у песку са стране, поред саме обале, није хтео у море, да не затрује воду деци, па следе увреде, разне и разноврсне. Чудни погледи очију севних и муњевитих, а затим и тешки коментари.

Након свега, Богдан у води пита мене: „Данијела, али ја само желим да знам ШТА МЕНИ ПРИПАДА“, на шта одговарам: „СВЕ, све што припада свима, припада и теби, само мораш да поштујеш правила понашања, јер ако нико не пишки у песку немој ни ти“. Богдан излази из воде, одлази до госпође са великим татуом на стомаку и ногама и каже: „Извините“, после чега уследи и моје извињење и појашњење да је у питању дечак са аутизмом. Увек некако замолим за разумевање, па и овог пута. Није га било, само: „Схваћам, ма води га онда са собом“.

Не, не боли ме ништа, верујте ми - НИШТА. Све то посматрам као мањак развоја свести, ускраћеност духа, недовољно развијена осећања љубави и срећна сам, ЈАКО САМ СРЕЋНА што сам са ове друге стране листа, на коме пише: ИЗНАД ПОВРШНОСТИ И НЕОСВЕШЋЕНОСТИ.

Бол зна да буде најбољи пријатељ човеков, јер често из бола чините највреднија дела, достојна дивљења. Дуго сам размишљала шта са овим својим реченицама. Просто, кад имате дете са потешкоћом или сметњама у развоју, навикнути сте да вашу причу заиста ретко ко жели да чује, разуме, а још ређе да помогне. Благослов је ако на такве особе наиђете. Међутим, управо због пријатеља које смо упознали на овој трновитој стази, заслужују да њихова имена буду увек поменута.

Словима и својом исповешћу не лечим себе. Не ширим бол на друге, већ ми је намера да кроз опис бола предочим могућности изналажења начина, модела и облика рада, како бисте помогли не само свом детету, већ и својој породици. Да свима који се на самом почетку осећају збуњено, немоћно, осуђено, разапетом, етикетираном, повређеном, или пак онима који се на крају или негде на средини пута осећају малаксало, појасним

како смо успели да нас ништа не боли и да нам аутизам не смета да будемо друштвено корисни и срећни.

„Личност је бол, а многи пристају да у себи изгубе личност, пошто не могу да поднесу бол“, Николај Берђајев

Не морате да изгубите личност, потребно је да будете поносни на оно што јесте и покажете свом детету да сте увек на његовој страни. Бол једноставно нестаје.

Данијела Јовановић, Огњенова и Богданова мама

Писмо

Наставнице,

Мислим да када бисмо бринули за све ствари које се око нас догађају, не би нам било краја у очајавању и туговању. Сам Господ је рекао Марти, Маријиној сестри, када је био у њиховој кући: „Марта, Марта, бринеш за много, а само је једно потребно“, стога не би требало да толико бринете о животу, јер знамо ко је Онај који ће нас увек водити и довести тамо где треба. Наравно, Његова је воља какав ће пут бити, лакши или тежи. То пре свега зависи од нас какви смо. У одсуству диховника можете се увек молити, јер ће се кроз искрену молитву управо појавити истина и сва та питања која вам се сада чине компликована биће проста и решива. Сва та питања која вас сада муче, верујте да нису тек тако стигла. Почетак је поста, искушења су велика, јер ће онај ко искушава увек наћи начин да растужи, да унесрећи и баци у неку бригу. Зато духовник и постоји, да да прави савет и упуту своје духовно чедо ка истини. У његовом одсуству мислим да је најправилније молити се Богу. Он ће утешити, исцелити, усрећити.

Поздрав и опростите на оваквом одговору! То је ваљда требало да напишем. С Богом!+++

Стефан Шинжар, богослов III године на Цетињу

Примери добре инклузивне педагошке праксе

Удружење грађана за подршку деци и младима са сметњама
у развоју и деци и младима из социјално утрожених средина и њихових породица
„Плетеница Бела Црква“ Бела Црква, Јована Поповића бр.54
ГИБ 107911227 Т.Р.Бр. 355-0203200231021-17 Мат.Бр. 28101961 Е-маил: pletenciya.belacrkva@gmail.com

Бела Црква, 27.06.2014.

ИЗВЕШТАЈ О ДЕТЕТУ

Име и презиме детета: Саша Шајин, 7 година

Дијагноза: На основу документације коју је мајка донела дечак је слеп и има церебралну парализу. Приложена медицинска документација је из Данске.

Практичне способности: Дечак хода, али веома несигурно и нестабилно. Користи колица која нису прилагођена његовим потребама. Услед немогућности да види осећа страх док хода. Сам седи и из лежећег положаја сам успева да се придигне у седећи положај. При лежању се сам окреће са једне на другу страну. Устаје уз помоћ ослонца, док му неко од укућана или терапеут помаже или се сам ослања на предмете који су му у непосредној близини.

Нема успостављену контролу сфинктера, користи пелене.

Донедавно је користио беби флашице које самостално држи, али је у фази одвикавања од истих. Узима сам предмете које напипа у руку, али их баца након једног минута, не испијава их, не проучава их.

Радни третман: У току рада са Сашом рађено је на моторици. Рађене су различите вежбе за развој грубе моторике, уз налоге да руке подигне или спусти, да подигне ногу или спусти. Рађено је на развоју способности које би му омогућиле да устане без ослонца. Највише је усмерена пажња на коришћење руку, за испитивање простора у ком се налази, ради његовог лакшег сналажења и превазилажења препрека.

Когнитивне способности: Саша правилно локализује извор звука. Окреће главу према њему. Разуме налоге које мајка изговара - „Дођи“, „Дај руку“, „Дај ногу“, док на налоге других не реагује, као да их не разуме.

Не занима га истраживање играчака, углавном их баца врло брзо. Ни звучне играчке му не држе пажњу дуго.

Говор: Говор му је неразвијен, али уме да покаже задовољство или незадовољство, као и да искаже потребу за храном или пићем. Зна да изговори неке речи, али врло неразговорно, тако да га укућани разумеју.

Одазива се на име.

У току третмана рађено је на разумевању налога упућених од стране терапеута - „Подигни руку“, „Спусти руку“, „Дај руку“, „Ћао, Саша, пружи ми руку“, „Дођи“, „Пружи руку“, „Пипни“, „Седи“, „Устани“...

Такође, рађено је на развијању свести о деловима тела, учењу како се који део тела зове.

Саша је након неколико третмана почео да изговара – „Жируку“ (пружи руку) и „Нос“.

Социјалне способности: Препознаје гласове познатих људи. Воли да се мази, са мајком посебно. Са терапеутом успоставља одличан однос, не плаши се, грли се и мази. Исказује срећу, тугу, узнемиреност. Смеје се када му је пријатно, када му се нешто допада. Мршти се када му није по вољи.

Због проблема вида не игра се са другом децом, али воли да је у друштву.

Предлог за даљи третман: Оспособити га за самосталан ход. Оспособити га за самостално сналажење у простору, било испипавањем предмета око себе, било уз помоћ помагала, нпр. штапа за особе са проблемом вида.

Оспособити га за самостално храњење. Успоставити контролу сфинктера, ослободити га пелена.

Рад на говорно-језичким способностима.

Извештај о детету се даје на захтев мајке.

Весна Петровић, радни терапеут

Данијела Јовановић, особа за заступање Удружења

Бела Црква, 05.07.2014

ИЗВЕШТАЈ О ДЕТЕТУ

Име и презиме детета: Никола Паковић

Дијагноза: На основу документације коју је мајка донела дечак има тешку интелектуалну ометеност

Практичне способности: Хола самостално, груба моторика добро развијена. Самосталан је. Сам користи тоалет. Сам може да се храни и да пије. Спретан је. Седи сам на столици. Оловку користи неспретно, али има правилан хват. Линију може да напише ако спаја тачкице, сам да је повуче не уме. Има проблема у графомоторици, тешкоће при писању. Визуелне и аудитивне способности добре, локализује звук и препознаје га, препознаје предмете и где се налазе.

Радни третман: У току рада са Николом рађено је на графомоторици, финој моторици и визуомоторичким способностима кроз задатке спајања тачкица, цртања, праћења пута између две линије, лавиринта, лепкања колаж папира.

Когнитивне способности: Одазива се на своје име. Разуме сваку инструкцију. Цртеж незрео, људе црта као пуноглавце (руке и ноге иду директно из главе, нема врата ни стомака). Прелази линије док боји, иако му се даје јасна инструкција да боји само до линије. Боје разликује и препознаје. Због проблема говорно-језичких функција тешко их именује, али бојице спаја са бојама на папиру, копира боје са једне слике на другу идентичну. Зна шта је веће шта мање. Прави низ од највећег до најмањег уз помоћ покушаја и погрешака. Зна шта је унутра, а шта напољу, зна шта је горе и шта је доле. Латерализацију простора и сопственог као и туђег тела још увек није усвојио. Уме да разликује бројеве 1 и 2 и количину. Слова још увек не зна. Препознаје појмове, усвојени су односи међу тим појмовима (нпр. Деда Мраз доноси поклоне и ставља их испод јелке када пада снег).

Има веома развијену машту у игри која је симболичка. Осмишљава причу у којој међу играчкама има доста јунака и противника, свака играчка са другом играчком има одређен однос. Зна како се оглашава која животиња и имитира је.

Најбоље израђује задатке ако је исти конструисан тако да се у њему нешто односи на мајку, нешто на дете, где себе замишља као то дете (нпр. исцртавање пута уз спајање тачкица од маме патке до бебе патке).

Радни третман: У току третмана рађено је на усвајању и обнављању појмова као што су веће - мање, лево - десно, горе - доле, унутра - напоље, испод - изнад. Рађено је на разликовању и именовању боја. Највише пажње је усмерено на усвајање појмова и именовање истих.

Говор: Говор је неразвијен, али изговара појединачне гласове и одређене речи.

Радни третман: Рађено је на основу логопедске свеске.

Социјалне способности: Друштвен је. Игра се са другом децом. Разуме све што му се каже и такође уме да покаже, а понекад и да каже оно што мисли. Остварује фину комуникацију и са терапеутом и са другим људима.

Предлог за даљи третман: Највећи фокус је рад на говорно-језичким способностима. Рад на усвајању појма броја. Рад на писању и читању.

Весна Петровић, радни
терапеут

Данијела Јовановић, особа за заступање
Удружења

ПРИХВАТИЗАЦИЈА 2: НАСТАВЉА СЕ!

Искуство издавања периодичних публикација говори: најтеже је саставити и објавити други број. Најтеже није започети, већ наставити, и касније одржавати. Због тога нас радује „Прихватизација“ број 2.

И одмах се поставља питање: након првог броја, оног који је имао ту незавидну улогу да читаоцима представи шта је овај билтен и да им најави и обећа шта ће им убудуће доносити, колико и како је други број испунио очекивано? Веома лако: наставио је путем који је најавио, а који је кључан: пут искуства самог живота. Дакле, „Прихватизација“ дефинитивно јесте „зборник текстова и сведочанстава о развоју социјалне и образовне инклузије“. Дакле, приче из живота.

Зато ћемо ту срести људе, васпитаче, родитеље, ствараоце, пријатеље, ученике, децу, стручњаке, духовнике, музичаре, аниматоре, активисте, плесаче. Истините приче

о „редовним“ и „специјалним“, о „функционалним“ и „нефункционалним“ породицама, о напуштенима, институционализованима и осамостаљенима, „штићеницима“, „домцима“, „петничарима“. И сви су они „плетеничари“, уплетени у истој мисији: „право на различитост, једнакост, љубав, подршка“.

Лична прича и конкретан пример инспиришу боље од теорије. Треба покушати да би се можда успело, треба се трудити да би се стигло до циља. Тачно. Али, „ја сам покушавао све док нисам успео“, и „ја сам се трудио док нисам стигао до циља“ – то је већ тачно, и истинито, и конкретно, и инспиративно, и прави живи путоказ. Па без обзира да ли сте члан тима за преговоре са ванземаљцима, графички дизајнер, сликар, спортиста, верник, монах, демон, „као сви“ или „другачији“, да ли имате шифру и дијагнозу на неком парчету папира или не – покушавајте. Инспиришите себе и друге да покушавају. Будите и сами инспирисани да не одустајете.

Свој пут свако мора прећи. Зато се мора кренути. То што је пут тежак, то што нам изгледа да нас на крају не чека дуга, не значи да тај пут није онај прави. То се мери неким сасвим другим, унутрашњим мерилима.

На том правом путу, направљена су већ два корака: билтен број 1 и билтен број 2. Дакле, идемо на трећи!

Милан Добричић

**Ср – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
376.1-056.26/36**

ПРИХВАТИЗАЦИЈА: зборник текстова и сведочанстава о развоју социјалне и образовне инклузије; право на различитост: љубав, једнакост, подршка / уредник Данијела Јовановић – 2014., бр.2 (дец)- Бела Црква (Јована Поповића 54) УГ „Плетеница Бела Црква“ 2014 (Бела Црква: Бирокуп) – 30 cm

ISSN 2334-910=Прихватизација
COBISS.SR-ID 202057996

Удружење грађана „Плетеница Бела Црква“ основано је 13.01.2013.године у Белој Цркви и представља удружење родитеља деце и младих са сметњама у развоју као и родитеља деце и младих из социјално угрожених средина, просветних радника, вероучитеља, стручних сарадника које негује друштвени активизам и повезивање локалне заједнице. Основни циљ удружења јесте пружање пуне подршке деци и младима са сметњама у развоју и деци и младима из социјално угрожених средина, као и њиховим породицама при побољшању квалитета њихових живота и подизању свести у локалној заједници и шире о значају инклузивних вредности и социјалном укључивању.

БУДИТЕ И ВИ СА НАМА!

Донација штампе Билтена:
Општина Бела Црква